

Suomen Pankin nousevien talouksien
tutkimuslaitos (BOFIT)
Juuso Kaaresvirta, Iikka Korhonen,
Tuuli McCully, Riikka Nuutilainen

Muistio

11.11.2024

SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

1 (4)

Asiantuntijalausunto: Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko

- Laajamittaisista maailmankaupan irtikytkennöistä on yhä vain vähän merkkejä, ja toimitusketjut ovat sopeutuneet kiertämään kaupan rajoitteita. Euroopan unionissa kulutamme yhä enemmän Kiinassa tuotettua arvonlisää.
- Jos maailmantalouden fragmentaatio syvenee merkittävästi, haitalliset vaikutukset talouteen voivat olla merkittäviä.
- Suomen vienti on ollut viime vuodet vaikeuksissa, palveluiden viennillä on mennyt tavaravientiä paremmin. Palveluviennin edistäminen tukee Suomen taloutta, erityisesti kun tavarakauppaa uhkaavat lisääntyvät kaupan rajoitteet.

Ulkomaankauppa on Suomelle tärkeää, ja pienenä avoimena taloutena olemme hyötynneet merkittävästi maailmankaupasta ja eri kansantalouksien erikoistumisesta. Kysynnän vaihtelut maailmalla vaikuttavat talouteemme. Vapaa, monenkeskinen maailmankauppa auttaa suojautumaan heilahteluilta yksittäisten kauppakumppanien kysynnässä ja tarjonnassa sekä rajaamaan riskejä. Samaan aikaan meidän on oltava paremmin selvillä riskeistä, jotka liittyvät suureen riippuvuuteen yksittäisistä toimittajista tai toimittajamaista strategisesti tärkeissä tuotteissa.

Geo- ja kauppapoliittisten jännitteiden myötä keskustelu mahdollisesta maailmantalouden ja kaupan fragmentaatiosta on lisääntynyt. Toistaiseksi maailmantalouden jakautuminen on näkynyt lähinnä kahdessa tapauksessa. Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen suora tavarakauppa on vähentynyt ja tuotantoketjuja on osittain siirretty esim. Kiinasta Kaakkois-Aasiaan, Meksikoon tai Euroopan kehittyville markkinoille (ns. nearshoring). Näillä toiminnoilla on pystytty vähentämään tarjontaketjuihin liittyviä toiminnallisia riskejä sekä kiertämään Yhdysvaltojen ja Kiinan välisiä tullimaksuja. Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainassa on omalta osaltaan eristänyt Venäjää Euroopan unionista, G7-maista ja niiden liittolaisista. Euroopan unionin ja Venäjän välinen kauppa on

Suomen Pankin nousevien talouksien
tutkimuslaitos (BOFIT)
Juuso Kaaresvirta, Iikka Korhonen,
Tuuli McCully, Riikka Nuutilainen

Muistio

2 (4)

11.11.2024

SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

vähentynyt murto-osaan siitä, mitä se oli ennen helmikuuta 2022. Laajempaa maailmankaupan tai investointien fragmentaatiota ei ole kuitenkaan ainakaan vielä havaittavissa ulkomaankaupan tai suorien sijoitusten tilastoista.¹

Riskit maailmantalouden blokkiutumiseen ja kaupan rajoittamiselle tiettyjen kumppanien välillä ovat kuitenkin kasvaneet ja kasvavat ilmeisesti lähitulevaisuudessa yhä enemmän. Syventyessään tällainen kehitys voi pakottaa yritykset järjestelemään tuotantoketjunsä uudelleen, mikä vähentää tehokkuutta ja nostaa hintoja. Lisäksi epävarmuuden lisääntyessä ja kansainvälisen kaupan supistuessa yritysten investoinnit kärsisivät. Tämä voisi vähentää myös tiedon välittymistä ja uusia innovaatioita. Tällaista kehityskulkua tulisi estää. Avointa, sääntöperusteista kauppaa tulisi edistää niin EU:n sisällä kuin kansainvälisestikin ja tukea kansainvälisten organisaatioiden (mm. Maailman kauppajärjestö WTO) toimintaa.

Geopoliittisen fragmentaation mahdollisista taloudellisista kustannuksista on tehty paljon tutkimusta viime aikoina.² Kaikki tutkimukset viittaavat siihen, että fragmentaatio on haitallista maailmantalouden kehitykselle. Tyypillisesti tutkimuksissa haitallinen vaikutus on merkittävä yli ajan (useita prosenttiyksikköjä BKT:stä), mutta tulokset vaihtelevat huomattavasti suuruusluokaltaan ja myös maakohtaiset erot ovat suuria. Fragmentaation haitalliset vaikutukset ovat erityisen suuria, jos se johtaa kaupan ja investointien ohella myös innovaation ja teknologioiden eriytymiseen.

Irtiotto Kiinasta vaikeaa, jopa Yhdysvalloille

Jos tilannetta tarkastellaan suoran kahdenvälisen kaupan sijasta arvonlisätasolla, niin blokkiutumista ei ole havaittavissa. Suomen Pankin nousevien talouksien tutkimuslaitos BOFIT:n tekemä tutkimus³ tarkastelee lopputuotteiden valmistamiseen tarvittavien panosten alkuperäistä, eli arvonlisän tuottajia, riippumatta panosten kuljetusreitistä lopputuotteen valmistusmaahan. Tämä tarkastelutapa selventää arvoketjujen todellisia

¹ Kaaresvirta, Kerola ja Nuutilainen (2023): Do international investment and trade flows show any signs of fragmentation?, BOFIT Policy Brief 12/2023, <https://publications.bof.fi/handle/10024/53083>

² Norring (2024): The economic effects of geoeconomic fragmentation, BOFIT Policy Brief 8/2024, <https://publications.bof.fi/handle/10024/53827>

³ McCully ja Simola (2024): Are supply chain vulnerabilities increasing in the era of geoeconomic fragmentation?, BOFIT Policy Brief tulossa 2024.

Suomen Pankin nousevien talouksien
tutkimuslaitos (BOFIT)
Juuso Kaaresvirta, Iikka Korhonen,
Tuuli McCully, Riikka Nuutilainen

Muistio

3 (4)

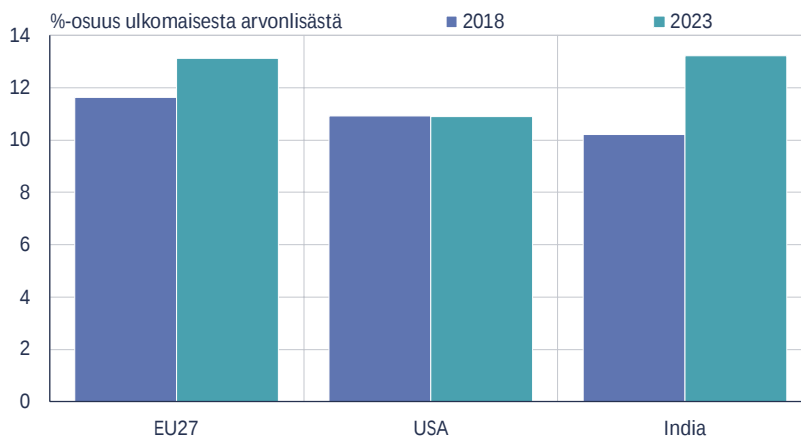
11.11.2024

SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

riippuvuuksia, sillä se ei keskity perinteisten kauppatilastojen tavoin panosten viejämaihin vaan alkuperäisiin tuottajamaihin. Analyysin perusteella esimerkiksi kiinalaisen arvonlisän osuus Yhdysvaltojen valmistavassa teollisuudessa on pysynyt muuttumattomana vuosien 2018 ja 2023 välillä (kuvio 1) siitäkin huolimatta, että Yhdysvalloissa on viime vuosina korostettu tarvetta vähentää talouden Kiina-riippuvuuksia. EU:n valmistavan teollisuuden tarjontaketjuissa kiinalaisen arvonlisän osuus on puolestaan kasvanut. Tulokset korostavat sitä, kuinka syvästi Kiina on integroitunut maailmantalouteen ja kuinka vaikeaa eriytyminen Kiinasta on. Myös Suomessa olemme monien hyödykkeiden tuonnissa (kuten elektroniikka ja sen komponentit sekä vihreään siirtymään tarvittavat tuotteet) varsin riippuvaisia Kiinasta, joka on maailman suurin tavaratuottaja ja viejää.⁴

Kuvio 1. Kiinalaisen arvonlisän osuus Euroopan unionin, Yhdysvaltojen ja Intian valmistavassa teollisuudessa.

Lähteet: BOFIT ja ADB.

Mailmankaupan kasvu yhä enemmän palveluiden varassa

Palvelujen kauppa on yhä suurempi osa ulkomaankauppaa erityisesti kehittyneissä talouksissa. Koko maailmankaupasta noin neljännes on palveluita. Yhdysvalloissa palveluiden osuus viennistä on jo kolmannes ja Suomessaakin 30 %. Viime vuosina on kasvanut erityisesti sellaisten palveluiden kauppa, jotka voidaan toimittaa digitaalisesti tietokoneiden ja matkapuhelinsovellusten välityksellä (kuvio 2). Kauppapolitiikka monissa maissa

⁴ Ks. Valtioneuvoston selvitys [Suomen kaupallisista Kiina-riippuvuuksista](https://publications.bof.fi/handle/10024/52666) ja selvityksen osana Kaaresvirta, Kerola ja Nuutilainen (2023): Suomen ja EU:n Kiinan-tuontiriippuvuuden tarkastelua, BOFIT Policy Brief 4/2023, <https://publications.bof.fi/handle/10024/52666>

Suomen Pankin nousevien talouksien
tutkimuslaitos (BOFIT)
Juuso Kaaresvirta, Iikka Korhonen,
Tuuli McCully, Riikka Nuutilainen

Muistio

4 (4)

11.11.2024

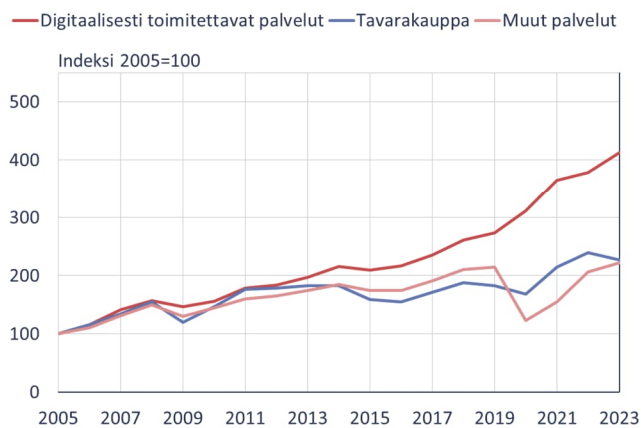
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

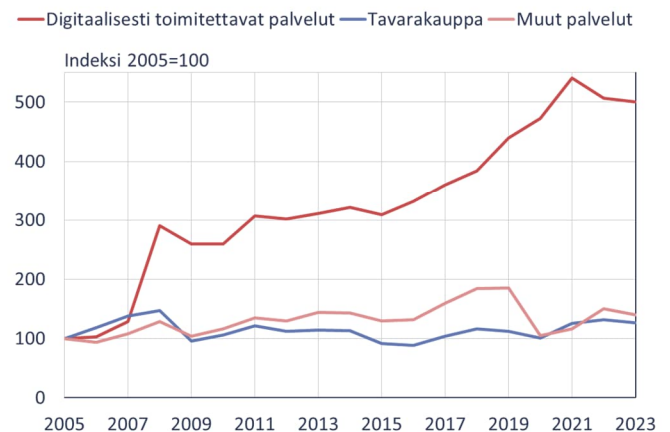
uhkaa enenevässä määrin siirtyä rajoittamaan tavaroiden vapaata kauppaa mm. korkein suojatullein. Myös palvelukaupan rajoitteet ovat viime vuosina lisääntyneet. Suomen palvelukauppa on OECD-maiden keskiarvoa rajoitetumpaa.⁵ Palvelukaupan edistäminen ja rajoitteiden purkaminen olisi tärkeää viennin tukemiseksi. Palvelut eivät myöskään kuluta luonnonvaroja samaan tapaan kuin monet tavarakaupan erät.

Kuvio 2. Digitaalisesti toimitettavat palvelut ovat kasvaneet huomattavasti tavarakauppaa ja muita palveluita nopeammin.

Maailman tavara- ja palveluviennin kehitys

Suomen tavara- ja palveluviennin kehitys

Lähteet: WTO ja BOFIT.

Liitteet

Kirjoita tähän

Jakelu

Tiedoksi

Kirjoita tähän

⁵ Ks. [OECD Service Trade Restrictiveness Index](#)